
Spis treści

Wykaz akronimów	xv
-----------------------	----

Przedmowa	xvii
-----------------	------

Zagadnienia wprowadzające (<i>Anna Zawadzka-Łojek</i>)	xix
--	-----

1. Pojęcie i ewolucja rynku wewnętrznego	xix
2. Zasada niedyskryminacji ze względu na przynależność państwową jako podstawa rynku wewnętrznego	xx
3. Harmonizacja prawa i zasada wzajemnego uznania	xxii
4. Rola Trybunału Sprawiedliwości w kształtowaniu rynku wewnętrznego	xxv

Część I

Swoboda przepływu towarów	1
---------------------------------	---

Rozdział 1

Unia celna. Zakaz opodatkowania dyskryminacyjnego i protekcyjnistycznego (<i>Bartłomiej Nowak, Anna Pudło</i>)	3
--	---

1.1. Wprowadzenie. Definicja unii celnej i towaru	3
1.2. Pochodzenie towaru	6
1.3. Zakaz ceł i opłat o skutku równoważnym	9
1.4. Zakaz opodatkowania dyskryminacyjnego i protekcyjnistycznego	11

Rozdział 2

Zakaz ograniczeń ilościowych i środków o skutku równoważnym

(Patrycja Dąbrowska-Kłosińska, Ewa Gromnicka)	15
2.1. Wprowadzenie	15
2.1.1. Integracja negatywna a integracja pozytywna rynków krajowych w UE	15
2.1.2. Zakres harmonizacji prawa krajowego a stosowanie art. 34–36 TFUE	18
2.1.3. Element transgraniczny w swobodzie przepływu towarów	19
2.2. Zakres zastosowania art. 34–36 TFUE	21
2.2.1. Zakres podmiotowy – adresaci norm prawnych	21
2.2.2. Zakres przedmiotowy – zakazane działania i zaniechania	22
2.3. Zakaz ograniczeń ilościowych w imporcie i środków o skutku równoważnym	24
2.3.1. Pojęcie ograniczenia ilościowego („OIL”)	25
2.3.2. Pojęcie środka o skutku równoważnym do ograniczenia ilościowego („ŚOR”)	26
2.3.3. Formuła <i>Dassonville</i>	27
2.3.4. Przykłady praktyczne ŚOR z orzecznictwa sądów unijnych	31
2.4. Usprawiedliwianie ograniczeń krajowych na podstawie art. 36 TFUE	32
2.4.1. Moralność publiczna	34
2.4.2. Porządek publiczny	35
2.4.3. Bezpieczeństwo publiczne	36
2.4.4. Ochrona zdrowia i życia ludzi, roślin i zwierząt	37
2.4.5. Ochrona krajowych dóbr kultury	39
2.4.6. Ochrona własności przemysłowej i handlowej	40
2.5. Zakaz stosowania środków o skutku równoważnym do ograniczeń ilościowych – formuła Cassis de Dijon i jej znaczenie	42
2.5.1. Orzeczenie w sprawie Cassis de Dijon	43
2.5.2. Doktryna wymogów koniecznych (imperatywnych, nadrzędnych)	44
2.5.3. Nowa praktyka orzecznicza sądów unijnych	47
2.6. Zakaz stosowania środków o skutku równoważnym do ograniczeń ilościowych – formuła Keck i jej znaczenie	48

2.6.1. Orzeczenie w sprawie Keck & Mithouard	49
2.6.2. Znaczenie formuły Keck	50
2.6.3. Tabela podsumowująca interpretacje art. 34 i 36 TFUE w orzecznictwie TSUE	53
2.7. Orzecznictwo TSUE post-Keck oraz aktualne tendencje w wyrokach dotyczących swobody przepływu towarów	55
2.7.1. Problem aktualności orzeczenia Keck & Mithouard	55
2.7.2. Orzecznictwo post-Keck i zasada dostępu do rynku	58
2.7.2.1. Regulacje krajowe dotyczące warunków produkcji towarów	60
2.7.2.2. Regulacje krajowe dotyczące ograniczenia sposobu użycia towarów	60
2.7.3. Swoboda przepływu towarów a prawa podstawowe chronione w prawie krajowym	61
2.8. Zakaz ograniczeń ilościowych i środków o skutku równoważnym do ograniczeń ilościowych w eksporcie	65
2.9. Podsumowanie	68

Część II

Swoboda przepływu pracowników (redakcja naukowa Zbigniew Hajn)	69
---	----

Rozdział 1

Pojęcie, cele, terytorialny zasięg i podstawy prawne swobody przepływu pracowników w Unii Europejskiej (Zbigniew Hajn)	71
1.1. Pojęcie swobodnego przepływu pracowników	71
1.1.1. Regulacja	71
1.1.2. Istota swobodnego przepływu pracowników	72
1.1.3. Swobodny przepływ pracowników a swoboda przepływu osób i obywatelstwo Unii	72
1.1.4. Podstawowy charakter swobody przepływu pracowników	74
1.2. Cele swobodnego przepływu pracowników	75
1.3. Zasięg terytorialny swobody przepływu pracowników	76
1.4. Podstawy prawne swobodnego przepływu pracowników	77
1.4.1. Charakter przepisów	77

1.4.2. Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej	78
1.4.4. Karta praw podstawowych Unii Europejskiej	80
1.4.5. Prawo pochodne	80

Rozdział 2

Osoby uprawnione do korzystania ze swobody przepływu pracowników (<i>Dagmara Skupień</i>)	83
2.1. Krąg uprawnionych	83
2.2. Pojęcie pracownika	84
2.2.1. Potrzeba autonomicznej definicji	84
2.2.2. Przesłanki uznania za pracownika	85
2.2.3. Status pracownika przed nawiązaniem stosunku pracy i po jego ustaniu	91
2.2.4. Ponadnarodowy aspekt swobody przepływu pracowników	91
2.3. Pojęcie członka rodziny pracownika	92
2.3.1. Regulacja	92
2.3.2. Pojęcie współmałżonka oraz zarejestrowanego partnera	93
2.3.3. Zstępni i wstępni jako członkowie rodziny pracownika	94
2.3.4. Inni członkowie rodziny	95

Rozdział 3

Zakres przedmiotowy swobodnego przepływu pracowników (<i>Anna Czaplińska</i>)	97
3.1. Uwagi wstępne	97
3.2. Prawo do korzystania z ofert pracy	98
3.3. Prawo swobodnego przemieszczania się na terytorium państw członkowskich	99
3.4. Pobyt pracownika migrującego w państwie członkowskim	103
3.4.1. Uwagi ogólne	103
3.4.2. Prawo pobytu	104
3.4.3. Prawo stałego pobytu	107
3.4.4. Prawa pracowników związane z zatrudnieniem i pobytem w innym państwie członkowskim	108
3.5. Prawa członków rodziny	110

Rozdział 4

Dopuszczalne ograniczenia swobody przepływu

pracowników (Monika Smusz-Kulesza)	115
4.1. Regulacja prawna	115
4.2. Rodzaje i przedmiot ograniczeń	116
4.2.1. Ograniczenia uzasadnione względami porządku, bezpieczeństwa i zdrowia publicznego	116
4.2.2. Ochrona przed wydaleniem	121
4.2.3. Wyłączenie zatrudnienia w administracji publicznej	121

Rozdział 5

Równość traktowania (zakaz dyskryminacji)

w zakresie zatrudnienia (Leszek Mitrus)	125
5.1. Regulacja i charakterystyka zakazu dyskryminacji pracowników migrujących	125
5.1.1. Zakres regulacji	125
5.1.2. Charakterystyka zakazu dyskryminacji pracowników migrujących	126
5.2. Zakres zakazu dyskryminacji pracowników migrujących	127
5.2.1. Uwagi wstępne	127
5.2.2. Zakres podmiotowy	128
5.2.2.1. Pracownicy, osoby poszukujące zatrudnienia i byli pracownicy	128
5.2.2.2. Problem „dyskryminacji odwrotnej”	129
5.2.3. Zakres przedmiotowy	131
5.2.3.1. Podejmowanie zatrudnienia	131
5.2.3.2. Warunki zatrudnienia	132
5.3. Dyskryminacja bezpośrednia	133
5.4. Dyskryminacja pośrednia	134
5.5. Środki utrudniające swobodę przemieszczania się pracowników	136
5.5.1. Definicja środków utrudniających swobodę przemieszczania się pracowników	136
5.5.2. Przykłady środków utrudniających swobodę przemieszczania się pracowników	136
5.6. Uzasadnienie odmiennego traktowania pracowników migrujących	139

5.7. Zakaz dyskryminacji pracowników migrujących a obywatelstwo Unii Europejskiej	140
5.7.1. Relacja między art. 45 TFUE a art. 21 TFUE	140
5.7.2. Zakaz dyskryminacji ze względu na obywatelstwo Unii Europejskiej	141

Rozdział 6

Podstawowe gwarancje swobody przepływu pracowników

(Małgorzata Kurzynoga)	143
6.1. Wprowadzenie	143
6.2. Prawo do świadczeń z zakresu zabezpieczenia społecznego	144
6.2.1. Regulacja	144
6.2.2. Zasady koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego	144
6.2.3. Zakres podmiotowy i przedmiotowy unijnego systemu zabezpieczenia społecznego	147
6.3. Wzajemne uznawanie kwalifikacji zawodowych pracowników	147

Część III

Swoboda przedsiębiorczości	153
---	-----

Swoboda przedsiębiorczości

(Aleksandra Gawrysiak-Zabłocka)	155
1. Źródła prawa	155
2. Pojęcie i zakres przedmiotowy swobody przedsiębiorczości	156
2.1. Pierwotna i wtórna swoboda przedsiębiorczości	157
2.1.1. Pierwotna swoboda przedsiębiorczości	157
2.1.2. Wtórna swoboda przedsiębiorczości	162
2.1.3. Różnice między pierwotną a wtórną swobodą przedsiębiorczości	162
2.2. Uprawnienia akcesoryjne względem swobody przedsiębiorczości	163
2.3. Działalność wyłączona z zakresu swobody przedsiębiorczości	163
2.3.1. Działalność, która w jednym z państw członkowskich jest związana, choćby przejściowo, z wykonywaniem władzy publicznej	163

2.3.2. Upoważnienie do wyłączenia niektórych rodzajów działalności ze stosowania postanowień rozdziału „Prawo przedsiębiorczości”	166
3. Delimitacja swobody przedsiębiorczości w prawie Unii Europejskiej	166
3.1. Swoboda przedsiębiorczości a zakaz dyskryminacji (artykuł 18 TFUE)	166
3.2. Swoboda przedsiębiorczości a swobodny przepływ pracowników	167
3.3. Swoboda przedsiębiorczości a swobodny przepływ usług	167
3.4. Swoboda przedsiębiorczości a swobodny przepływ kapitału	169
3.5. Swoboda przedsiębiorczości a swobodny przepływ towarów	169
4. Zakres podmiotowy swobody przedsiębiorczości	170
4.1. Osoby fizyczne – obywatele innego państwa członkowskiego	170
4.2. Spółki – przynależne innego państwa członkowskiego	170
4.2.1. Definicja spółki	171
4.2.2. Warunki korzystania ze swobody przedsiębiorczości przez spółkę	172
4.3. Przynależni państwa członkowskiego w stosunku do swego państwa	172
4.4. Przynależni państw trzecich i bezpaństwowcy	174
5. Ograniczenia swobody przedsiębiorczości	174
5.1. Charakter regulacji powodującej ograniczenie	175
5.1.1. Ograniczenia dyskryminujące	175
5.1.2. Ograniczenia niedyskryminujące	176
5.2. Podział ze względu na źródło pochodzenia ograniczenia	177
5.2.1. Ograniczenia pochodzące od państwa przyjmującego	177
5.2.2. Ograniczenia pochodzące od państwa pochodzenia	177
5.2.3. Ograniczenia pochodzące od instytucji UE	178
5.2.4. Ograniczenia pochodzące od podmiotów indywidualnych	178
6. Możliwość uzasadniania ograniczeń swobody przedsiębiorczości	179

6.1. Uwagi wstępne	179
6.2. Porządek publiczny, bezpieczeństwo publiczne lub zdrowie publiczne	179
6.3. Wymogi konieczne	182
6.4. Nadużycie swobody	185
 Część IV	
Swoboda świadczenia usług	187
 Rozdział 1	
Zasady ogólne swobody świadczenia usług (Małgorzata Kożuch)	189
1.1. Ogólna charakterystyka swobody świadczenia usług w prawie Unii Europejskiej	189
1.2. Zakaz dyskryminacji a swoboda świadczenia usług	193
1.3. Prawo wjazdu i pobytu osób korzystających ze swobody świadczenia usług	194
 Rozdział 2	
Prawo pierwotne i sektorowe dotyczące swobody świadczenia usług (Małgorzata Kożuch)	197
2.1. Reguły traktatowe dotyczące swobody świadczenia usług	197
2.2. Zakres podmiotowy	198
2.3. Definicja swobody świadczenia usług	200
2.3.1. Niematerialny charakter świadczenia	200
2.3.2. Element transgraniczny	203
2.3.3. Element czasowy	206
2.3.4. Ekonomiczny charakter świadczenia	207
2.4. Kwalifikacje zawodowe	208
2.5. Ograniczenia w zakresie korzystania ze swobody świadczenia usług	212
2.5.1 Wyjątki traktatowe	214
2.5.1.1. Wykonywanie władzy publicznej	214
2.5.1.2. Bezpieczeństwo publiczne, porządek publiczny oraz zdrowie publiczne	215
2.5.2. Wymogi konieczne interesu publicznego	216
2.6. Postanowienia regulowane odrębnie	218

Rozdział 3**Dyrektywa 2006/123 o usługach na rynku wewnętrznym**

(Małgorzata Kozuch)	219
3.1. Wprowadzenie	219
3.2. Zakres terytorialny i podmiotowy dyrektywy	220
3.3. Zakres przedmiotowy dyrektywy	221
3.4. Wymogi, ograniczenia i wyłączenia	222
3.4.1. Nadrzędny interes publiczny	223
3.4.2. Wyłączenia generalne	224
3.5. Relacja do innych aktów prawa pochodnego	225
3.6. Przepisy wzmacniające spójność rynku wewnętrznego	226
3.6.1. Prawa odbiorców usług	229
3.6.2. Obowiązki informacyjne	230
3.6.3. Współpraca administracyjna	230
3.6.4. Nadzór nad usługodawcami	231

Część V

Swoboda przepływu kapitału	233
---	-----

Swoboda przepływu kapitału (Anna Zawidzka-Łojek)	235
---	-----

1. Wprowadzenie	235
2. Stopniowa liberalizacja przepływu kapitału do roku 1994	236
3. Traktatowa pełna liberalizacja przepływu kapitału	239
4. Źródła prawa	239
5. Pojęcie przepływu kapitału	242
6. Kapitał a płatności	247
7. Swoboda przepływu kapitału a inne swobody rynku wewnętrznego	249
8. Przeszkody w swobodnym przepływie kapitału	254
9. Dopuszczalne ograniczenia swobody przepływu kapitału	257
9.1. Wyjątki traktatowe	257
9.2. Wyjątki orzecznicze	261
10. Nabywanie nieruchomości	263
11. „Złote akcje”	267
12. Przepływ kapitału pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej a państwami trzecimi	269

Wykaz podstawowych orzeczeń dotyczących swobód rynku wewnętrznego Unii Europejskiej (Robert Grzeszczak, Anna Zawidzka-Łojek)	273
Literatura pomocnicza	291